

Tiina Talvet
Rapla Keskraamatukogu
komplekteerimisosakonna juhataja

Kusagil on piir, millest allpool enam toimida ei saa

Suvises maaraamatukogude laagris Kurtnas oli märgata, et masu on teinud rahva murelikuks. Kui arutasime, kuidas keerulisel ajal toime tulla, leidsime üksmeelselt, et seni (juuni lõpus) – pole veel viga! Eelarve on kitsam muidugi, kokku on tulnud tõmmata majandus- ja koolituskuludelt, kadunud on lisatasud, mõnel pool vähenesid palgad, riik vähendas komplekteerimissummasid ja osa omavalitsusi tegi sedasama. On muidki kärpeid. Niisama üksmeelselt leidsime, et tõesti raskeks läheb alles järgmisel aastal.

Oleme oma erialal harjunud vähesega hakkama saama. Aga kusagil on piir, millest allpool raamatukogu toimida ei suuda. Seepärast arutasime, millised eelarveread oleks võimalik tühjaks jätta, et raamatukogu avatuna pidada. Jõudsime järeldusele, et komplekteerimissummad peavad jääma ja olema võimalikult suured, sest raamatu-

kogu ilma uue teavikuta pole enam raamatukogu. Töö peab olema tasustatud väärikalt, alles peab jääma täienduskoolituse võimalus vähemalt maakondlikul tasandil. Kusagile ei pääse majanduskuludest (sest raamatukogu on nii ruum kui kogu), need on võimalik kärpida miinimumini. Investeeringud tuleb külmutada paremaid aegu ootama.

Kõige murettekitavam ongi komplekteerimine. Väga tõsiselt võtab riigi toetuse vähenemine. Majandussurutise ajal on kõigil raske, aga kas raamatukogude komplekteerimistoetuse vähendamine ikka annab loodetud efekti? Jah, konkreetse kärpega jääb mingi summa riigikassasse alles, aga edasi? Kui raamatukogud rahapuudusel näiteks ühe aasta jooksul ei osta uut raamatut, mis juhtub siis kirjastajate ja raamatukaupmeestega, mida arvab sellest eesti kirjanik? Raamatukogud on kindlad ostjad, laenuhüvitatud autoritele makstakse raamatukogude laenutuste andmete põhjal jne. Kuidas mõjutab see meie kultuuri?

Jooksval aastal on kirjastajad ja müüjad teinud allahindlusi, neid pakkumisi on olnud palju ja osa tõesti väga soodsad. Kõigis maakondades kasutatakse võimalusi agaralt. Juba on aga märgata, et pakutav hakkab korduma, raamatukogud leiavad sealt vajalikku vähem kui esimesel poolaastal. On selge, et allahindlus ei saa olla ainuke komplekteerimisvõimalus. Lugeja ootab aga just seda uut raamatut, millest televiisoris ja raadios äsja räägiti, mille kohta lehest või internetist loeti. Kuidas talle öelda, et ootame aastakese-paar, ehk läheb odavamaks, siis ostame?

Eesti majandusliku olukorra halvenemine on raamatukogus juba selgelt näha – lugejaid on tublisti rohkem, lauad on ajalehelugejaid täis ja internetti pääsuks peab hakkama jälle aega ootama. Raamatute laenamiseks tekivad järjekorrad, väikesteski kohtades on populaarseid elulooraamatuid mitu inimest ootamas, suuremates mitukümmend. Kas osta kõige nõutavamaid raamatuid rohkem eksemplare ja jätta selle arvelt mõni tagasihoidlikuma lugejahuviga raamat ostmata? Abiks on raamatukogudevaheline laenutus, raamatukogutöötajad saavad korda väikesi logistilisi imesid, et soovitud raamat lugejani jõuaks. Valdade raamatukogud kooskõlastavad omavahel tellimusi, kuid on selge, et RVL küll abistab, aga ei lahenda probleemi.

Riigipoolne toetussumma Rapla maakonnale vähenes 2009. aastal 301 000 krooni võrra. Kohalikud omavalitsused teevad, mis suudavad. Maakonnas vähenes komplekteerimisraha kahes vallas kümnest, kaks suutsid summat suurendada, kokkuvõttes eraldasid vallad 2009. aastaks aga 18 000 krooni mullusest vähem. Laagris kuuldu põhjal saab öelda, et mujal Eestis on seis samasugune.

Võib-olla saaks hakkama keskraamatukogu komplekteerimisosakonnata ja riik saaks sealsete töötajate palgaraha kokku hoida? Info on ju igapäev internetis kättesaadav, kuller toob tellitu kohale. Enamik raamatukogutöötajaid hangib teavikud keskkogu komplekteerimisosakonna kaudu, kuid laagris oli ka neid, kes ise tellivad. Arutelu käigus sai selgeks, et positiivsed küljed on mõlemal variandil ja kindlat negatiivset nurka ei paistnud ka kummaltki. Komplekteerimisosakondi kiideti ilmutavast süsteemse ülevaate ja asjatundliku nõu andjana, olgu tellimisküsimustes või teavikute kirjeldamisel. Hoopis olulisem on aga, et müüjad pakuvad hulgiostjatele soodustusi. Miks siis lõhkuda toimivat süsteemi?

Jääme murega ootama 2010. aastat. Prognoositakse riigieelarve vähenemist, kokku peavad tõmbama omavalitsused. Ja raamatukogud...?